

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ મધ્યે ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નંબર ૫૦૪૦ /૨૦૨૧

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી સોનિયા ગોકાણી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી નિશા એમ. ઠાકુર

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	હા.
૨	રિપોર્ટરને સંદર્ભ કરવાનો કે નહીં?	હા.
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી ચુકાદાની વાજબી નકલ જોવા માંગે છે?	ના.
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ	ના.

કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	
---	--

=====

જલ એન્જિનિયરિંગ પાર્ટનર કરિશ્મા શેખ મારફતે

વિરુદ્ધ

ભારત નો સંઘ સચિવ મારફતે

=====

ઉપસ્થીતિ:

અરજદાર (ઓ) નંબર ૧ વતી હીરેન જે. ત્રિવેદી (૮૮૦૮)

પ્રતિવાદી (એસ) નંબર ૧ ને નોટીસ બજવેલ (૪)

પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૨, ૩ તરફે પ્રિયંક પી. લોઢા (૭૮૫૨)

=====

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી સોનિયા ગોકાણી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી નિશા એમ. ઠાકોર

તારીખ: ૧૬/૧૨/૨૦૨૧

મૌખિક ચુકાદો

(દ્વારા: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી સોનિયા ગોકાણી)

૧. હાલની અરજી દ્વારા, અરજદાર ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ આ કોર્ટમાં નિહિત અસાધારણ અધિકારક્ષેત્રનો આશરો લે છે અને નિકાસ કરાયેલા માલ એટલે કે અનુક્રમે તારીખ ૦૫.૦૯.૨૦૧૭, ૦૫.૦૯.૨૦૧૭ અને ૧૪.૦૯.૨૦૧૭ ના શિપિંગ બિલ્સ નં. ૮૪૬૫૦૫૧, ૮૪૫૯૬૧૭ અને ૮૪૫૫૦૬૯ મારફતે કરવામાં આવેલ ઝીરો રેટેડ સપ્લાય અંગે ચૂકવવામાં આવેલ ઇન્ટીગ્રેટેડ ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ (જે હવે પછી 'આઈજીએસટી' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ના રિફંડની તાત્કાલિક મંજૂરી માટે સામાવાળાઓ સામે નિર્દેશ માંગે છે. એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે સત્તાધિકારીએ ગેરકાયદેસર રીતે અરજદારનું રિફંડ રોકી રાખ્યું છે અને આઈસગેટ તરફથી તારીખ ૧૪.૦૯.૨૦૧૯ ના રોજ પ્રાપ્ત થયેલ ઈ-મેલમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદારના રિફંડના ઊંચા દરે ડ્રોબેકનો દાવો કરવામાં આવ્યો હોવાથી, ઇન્ટીગ્રેટેડ ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ એક્ટ, ૨૦૧૯ (જે હવે પછી 'આઈજીએસટી એક્ટ' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૧૬ સાથે વંચાણે લેતા સેન્ટ્રલ ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ એક્ટ, ૨૦૧૭ (જે હવે પછી 'સીજીએસટી એક્ટ' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૫૪ હેઠળ તેને મંજૂર કરી શકાશે નહીં. અરજદાર નીચેની દાદ મેળવવા માટે આ કોર્ટ સમક્ષ છે:

"૨૨...

(એ) આપ નામદાર કોર્ટ સામાવાળા સત્તાધિકારીઓને નિકાસ કરાયેલ માલ એટલે કે ઉપર જણાવેલ શિપિંગ બિલ્સ મારફતે

કરવામાં આવેલ 'ઝીરો રેટેડ સપ્લાય' અંગે ચૂકવવામાં આવેલ આઈજીએસટી ના રિફંડને તાત્કાલિક મંજૂર કરવા માટે પરમાદેશનું રિટ અથવા પરમાદેશના સ્વરૂપમાં રિટ અથવા અન્ય કોઈ રિટ, હુકમો અથવા નિર્દેશો જારી કરવાની મહેરબાની કરશો;

(બી) આપ નામદાર કોર્ટ સામાવાળા સત્તાધિકારીઓને શિપિંગ બિલની તારીખથી રિફંડની રકમ અત્રેના અરજદારને ચૂકવવામાં આવે તે તારીખ સુધી રિફંડની રકમ પર ૯% ના દરે વ્યાજ ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપવાની મહેરબાની કરશો, કારણ કે સામાવાળા સત્તાધિકારીઓ દ્વારા તેને મનસ્વી અને ગેરકાયદેસર રીતે રોકવામાં આવેલ છે;

(સી) આપ નામદાર કોર્ટ ઉપર જણાવેલ અરજ ખંડ 'એ' અને 'બી' ના સંદર્ભમાં અત્રેના અરજદારની તરફેણમાં એક્સ-પાર્ટે, વચગાળાનો હુકમ મંજૂર કરવાની મહેરબાની કરશો;

(ડી) ન્યાયના હિતમાં કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં યોગ્ય જણાય તેવી અન્ય દાદ(ઓ) મંજૂર કરવામાં આવે જેના માટે આપની કૃપાના કાર્ય માટે આપના અરજદારો હંમેશા અરજ કરશે."

૨. અરજદાર એક ભાગીદારી પેઢી છે અને તે પ્રીમિયમ ક્વોલિટીની ગેટ વાલ્વ, ગ્લોબ વાલ્વ, સ્વિંગ ચેક વાલ્વ, બોલ વાલ્વ, પ્રેશર સીલ વાલ્વ, કન્ડ્યુટ ગેટ વાલ્વ વગેરેની શ્રેણીના ઉત્પાદન, નિકાસ અને સપ્લાયના

વ્યવસાય સાથે સંકળાયેલ છે. તે જીએસટી એક્ટ હેઠળ પણ નોંધાયેલ છે અને આઈઈસી કોડ ધરાવે છે.

૨.૧ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૭ દરમિયાન, તેણે અમુક માલની નિકાસ કરી હતી અને તેથી ફિનિશ્ડ ગુડ્સ માટે સદર આઈજીએસટી એક્ટની કલમ ૧૬ હેઠળ ઝીરો રેટેડ સપ્લાય અમલમાં મૂક્યો હતો અને કુલ ઈન્વોઈસ મૂલ્ય રૂ. ૯૬,૧૩,૭૧૪/- હતું અને સદર નિકાસનું કુલ કરપાત્ર મૂલ્ય રૂ. ૭૮,૮૩,૨૪૬/- છે જેમાં રૂ. ૧૭,૩૦,૪૬૮/- ની આઈજીએસટી રકમ સામેલ છે. ત્રણ શિપિંગ બિલ્સની વિગતો નીચે મુજબ છે:

એસબી નં.	એસબી ની તારીખ	ઈન્વોઈસ તારીખ અને નં.	કરપાત્ર મૂલ્ય	આઈજીએ સટી
૮૪૬૫ ૦૫૧	૦૫.૦૯.૨૦ ૧૭	૦૦૨/૧૭-૧૮	૪૨,૫૦, ૪૭૬/-	૯,૬૭,૪૧ ૫/-
૮૪૫૯ ૬૧૭	૦૫.૦૯.૨૦ ૧૭	૦૦૩/૧૭-૧૮	૬,૧૫,૫ ૬૬/-	૧,૩૫,૧૨ ૪/-
૮૪૫૫ ૦૬૯	૧૪.૦૯.૨૦ ૧૭	૦૦૪/૧૭-૧૮	૨૭,૬૦, ૯૧૮/-	૬,૨૭,૯૭ ૯/-
				૧૭,૩૦,૪

એસબી નં.	એસબી ની તારીખ	ઇન્વોઇસ તારીખ અને નં.	કરપાત્ર મૂલ્ય	આઈજીએ સ્ટી
				૬૮/-

૨.૨ ઝીરો રેટેડ સપ્લાય કરતી નોંધાયેલ વ્યક્તિ પાસે સદર સીજીએસટી એક્ટની કલમ ૧૬(૩)(બી) અનુસાર રિફંડનો દાવો કરવાનો વિકલ્પ હોય છે, તે ઇન્ટીગ્રેટેડ ટેક્સની ચુકવણી પર માલ અથવા સેવાઓ અથવા બંને સપ્લાય કરી શકે છે અને સેન્ટ્રલ ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ રૂલ્સ, ૨૦૧૭ (જે હવે પછી 'સીજીએસટી રૂલ્સ, ૨૦૧૭' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૫૪ અનુસાર સપ્લાય કરાયેલ માલ અથવા સેવાઓ અથવા બંને પર ચૂકવવામાં આવેલ આવા ટેક્સના રિફંડનો દાવો કરી શકે છે.

૨.૩ અરજદારનું કહેવું છે કે સદર સીજીએસટી રૂલ્સ, ૨૦૧૭ ના નિયમ ૯૬ માં પૂરી પાડવામાં આવેલ જોગવાઈ મુજબ માલના નિકાસકાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ શિપિંગ બિલ્સને ભારતની બહાર નિકાસ કરાયેલ માલ પર ચૂકવવામાં આવેલ ઇન્ટીગ્રેટેડ ટેક્સના રિફંડ માટેની અરજી ગણવામાં આવશે અને આવી અરજી ત્યારે જ દાખલ કરવામાં આવી હોવાનું ગણાશે જ્યારે નિકાસ માલ વહન કરતા વાહનના ઇન્ચાર્જ વ્યક્તિ શિપિંગ બિલ્સ અથવા બિલ્સ ઓફ એક્સપોર્ટના નંબર અને તારીખને આવરી લેતું એક્સપોર્ટ મેનિફેસ્ટ અથવા એક્સપોર્ટ રિપોર્ટ યોગ્ય રીતે દાખલ કરે છે અને અરજદારે તમામ આવશ્યકતાઓ

પૂર્ણ કરી છે અને ફોર્મ-જીએસટીઆર-૩ અથવા ફોર્મ જીએસટીઆર-૩બી માં માન્ય રિટર્ન રજૂ કર્યું હતું.

૨.૪ અરજદારનો કેસ એવો છે કે અજાણતા જ કસ્ટમ હાઉસ એજન્ટ (સીએચએ) રૂ. ૧૭,૩૦,૪૬૮/- ના ચૂકવવામાં આવેલ આઈજીએસટી ની વિગતો જાહેર કરવામાં નિષ્ફળ ગયા હતા. આખરે આ સુધારવામાં આવ્યું હતું અને તે જ રિટર્નમાં જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું.

૨.૫ ઇન્વોઇસ અને શિપિંગ બિલ્સના મિસમેચના કારણે રિફંડ અટકી ગયા હતા અને સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ એક્સાઈઝ એન્ડ કસ્ટમ્સ (સીબીઈસી) એ તારીખ ૨૩.૦૨.૨૦૧૮ ના પરિપત્ર નં. ૦૫/૨૦૧૮-કસ્ટમ્સ મારફતે નિકાસકારોને પ્રારંભિક તબક્કે થયેલી આવી ભૂલો સુધારવાની તક આપવા માટે એક વૈકલ્પિક વ્યવસ્થા પૂરી પાડી હતી. તેણે કસ્ટમ્સ ઇડીઆઈ સિસ્ટમ પર એક ઓફિસર ઇન્ટરફેસની પરિકલ્પના કરી હતી જેના મારફતે કસ્ટમ ઓફિસર જીએસટીએન અને કસ્ટમ ઇડીઆઈ સિસ્ટમમાં રજૂ કરવામાં આવેલી માહિતીની ચકાસણી કરી શકે છે અને તેવા કિસ્સાઓમાં રિફંડ મંજૂર કરી શકે છે જ્યાં જીએસટીઆર-૦૧/ટેબલ ૬એ માં પૂરી પાડવામાં આવેલ ઇન્વોઇસની વિગત સાચી હોય.

૨.૬ જ્યાં સુધી અરજદારનો સંબંધ છે, તેણે પરિપત્રનું પાલન કર્યું છે અને શિપિંગ બિલ અને ઇન્વોઇસ અને જીએસટી રિટર્નમાં ભૂલો દર્શાવતું કોન્કોર્ડન્સ ટેબલ ૧૩.૦૬.૨૦૧૮ ના રોજ દાખલ કર્યું છે.

૨.૭ સત્તાધિકારી તરફથી કોઈ પ્રતિસાદ મળ્યો ન હતો, રિફંડ મંજૂર કરવા માટે કેટલીક લેખિત વિનંતીઓ કરવામાં આવી હતી. સામાવાળા નં. ૩ એ ૧૪.૦૫.૨૦૧૯ ના રોજ આઈસગેટ ને સંબોધિત ઈ-મેલ મારફતે જવાબ આપ્યો કે ડ્રોબેક સ્કીમ બી ના બદલે ડ્રોબેક સ્કીમ એ ભૂલથી દર્શાવવામાં આવી હતી. અરજદારના જણાવ્યા મુજબ, ઊંચા અને નીચા બંને ડ્યુટી ડ્રોબેકનો દર ૨% છે અને તેથી, મગજનો સંપૂર્ણ બિન-ઉપયોગ હતો.

૨.૮ ૧૫.૦૫.૨૦૧૯ ના રોજ અરજદારને જાણ કરવામાં આવી હતી કે તેને વધુ સ્પષ્ટતા માટે સામાવાળા નં. ૨ ની ઓફિસનો સંપર્ક કરવા જણાવાયું છે. અરજદારે ફરીથી ૦૩.૦૨.૨૦૨૧ ના રોજ રજૂઆત કરી જેમાં તેણે ઉલ્લેખ કર્યો હતો કે અરજદારના કિસ્સામાં ડ્રોબેકનો દર સમાન એટલે કે ૨% રહે છે ભલે તે ઊંચા ડ્રોબેકનો દાવો કરે, તે પંચિંગ હતું જે ભૂલથી કરવામાં આવ્યું હતું અને કોલમ 'બી' પંચ કરવાને બદલે 'એ' ક્લિક કરવામાં આવ્યું હતું. ડ્રોબેકનો દર ૨% હોવાથી ભલે 'એ' અથવા 'બી' પંચ કરવામાં આવ્યું હોય, રોકવામાં આવેલ રિફંડની મંજૂરી આપવા માટે વિનંતી કરવામાં આવી હતી. આ વિનંતી સ્વીકારવામાં ન આવતા, રિફંડની મંજૂરી અથવા મુક્તિ ન મળવાના કારણે અરજદારે આ કોર્ટનો આશરો લીધો છે.

૩. સામાવાળાઓ દ્વારા એફિડેવિટ-ઈન-રિપ્લાય દાખલ કરવામાં આવી છે જેમાં સામાવાળાઓ દ્વારા લેવામાં આવેલ વલણ એ છે કે 'એ' પર

પંચિંગ એ ડ્રોબેકનો ઊંચો દર છે અને 'બી' એ ડ્રોબેકનો નીચો દર છે, જો કોઈ ભૂલ જોવા મળે તો મંજૂરી શક્ય ન પણ બને. આઈસગેટ એ ૧૪.૦૫.૨૦૧૯ ના રોજ જવાબ આપ્યો હતો કે આ ખોટા ઉદ્દેશના કારણે રિફંડ શક્ય ન હતું. સિસ્ટમ પોતે સામાવાળાને સદર ભૂલના કારણે કિલચર કરવા દેશે નહીં. ઇડીઆઈ સિસ્ટમ મુજબ, એવું બહાર આવ્યું છે કે અરજદારે આઈસગેટ માં શિપિંગ બિલ્સ દાખલ કર્યા છે જ્યાં તેણે ડ્રોબેક સીરીયલ નંબર સાથે 'એ' પ્રત્યય લગાવીને વિકલ્પ પસંદ કર્યો છે અને આઈજીએસટી ના બદલે ડ્રોબેકના ઊંચા દરનો દાવો કર્યો છે.

૩.૧ સામાવાળાઓનું એમ પણ કહેવું છે કે ટ્રાન્ઝિશન પિરિયડ દરમિયાન ડ્યુટી ડ્રોબેકના ઊંચા દરનો દાવો કરવાનો અધિકાર અને જરૂરી જવાબદારીઓ તારીખ ૨૯.૦૬.૨૦૧૭ ના નોટિફિકેશન નં. ૫૯/૨૦૧૭-કસ્ટમ્સ (એન.ટી.) અને તારીખ ૨૬.૦૭.૨૦૧૭ ના નોટિફિકેશન નં. ૭૩/૨૦૧૭-કસ્ટમ્સ (એન.ટી.) દ્વારા સુધારેલ તારીખ ૩૧.૧૦.૨૦૧૬ ના નોટિફિકેશન નં. ૧૩૧/૨૦૧૬-કસ્ટમ મારફતે બનાવવામાં આવી હતી. આમ, રિફંડની રકમ રોકી રાખવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ નથી કારણ કે દાવો અસ્તિત્વમાં નથી. અરજદાર રિફંડ રોકી રાખવા સાથે સંબંધિત નથી, પરંતુ રિફંડ જતું કરવા માટે છે.

૩.૨ સામાવાળાઓના જણાવ્યા મુજબ, પરિપત્રનો એકમાત્ર ઉદ્દેશ્ય એ સ્પષ્ટ કરવાનો હતો કે નિકાસકાર દ્વારા ડ્યુટી ડ્રોબેકના ઊંચા દર અથવા આઈજીએસટી રિફંડ વચ્ચે પસંદગી કરવાનો સ્વૈચ્છિક વિકલ્પ પ્રાપ્ત કર્યા પછી ફરીથી ખોલવા

માટે કોઈ વાજબીપણું ન હતું. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, એકવાર નિકાસકારે ડ્રોબેકના ઊંચા દરનો દાવો કરવાનો સભાન નિર્ણય લીધો હોય, તો શિપિંગ બિલ્સ હેઠળના અધિકારો અને જવાબદારીઓને તે મુજબ ગણવામાં આવશે અને નિકાસની તરફેણમાં નક્કી કરાયેલ અમિત કોટન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ વિ. પ્રિન્સિપાલ કમિશનર ઓફ કસ્ટમ્સ, (૨૦૧૯) ૧૦૭ ટેક્સમેન.કોમ ૧૬૭ (ગુજરાત) માં નોંધાયેલ ચુકાદાના આધારે તેમને બદલવાની પરવાનગી આપી શકાય નહીં. સામાવાળાઓના જણાવ્યા મુજબ, વિભાગે એસએલપી ડાયરી નં. ૫૫૦૨/૨૦૨૧ દાખલ કરી હતી અને એસએલપી દાખલ કરવામાં વિલંબના ટેકનિકલ કારણસર, ગુણદોષ પર કોઈ હુકમ જારી કરવામાં આવ્યો નથી, તેથી, આ અરજીને પ્રાથમિક તબક્કે જ કાઢી નાખવાની વિનંતી કરવામાં આવે છે.

૪. આ કોર્ટે વિદ્વાન વકીલ શ્રી હિરેન ત્રિવેદી અને વિદ્વાન સીનિયર સ્ટેનિંગ કાઉન્સેલ શ્રી પ્રિયંક લોઢાને વિસ્તારપૂર્વક સાંભળ્યા છે.

૫. અમે નોંધીએ છીએ કે માલની નિકાસ થયા પછી સદર આઈજીએસટી એક્ટની કલમ ૧૬ સાથે વંચાણે લેતા સદર સીજીએસટી એક્ટની કલમ ૫૪ ની જોગવાઈ મુજબ, શિપિંગ બિલ્સને નિકાસ માલના સંદર્ભમાં ચૂકવવામાં આવેલ આઈજીએસટી ના રિફંડની અરજી તરીકે ગણવામાં આવે છે અને સામાવાળાઓએ અરજદારને આઈજીએસટી ની રકમ રિફંડ કરવી જરૂરી છે.

હાથ પરની બાબતમાં, નિકાસ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૭ માં કરવામાં આવી હતી, રિફંડ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવ્યું નથી. જોકે ઊંચા અને નીચા ડ્યુટી ડ્રોબેકના દરની સામાવાળાઓ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલ, જોકે વર્તમાન કેસમાં ૨% છે, તારીખ ૦૯.૧૦.૨૦૧૮ નો પરિપત્ર નં. ૩૭/૨૦૧૮ લાગુ પડે છે અને નિકાસકારો, જેમણે આઈજીએસટી રિફંડના કિસ્સામાં ઊંચા દરે ડ્રોબેક લેવાનો વિકલ્પ પ્રાપ્ત કર્યો હતો, તેમણે ઇડીઆઈ સિસ્ટમમાં તે મુજબ પંચ કરવાની જરૂર પડશે અને ભૂલ, જે અરજદાર દ્વારા ત્રણ બિલ્સના સંબંધમાં કરવામાં આવી છે જ્યાં રિફંડ આપવામાં આવ્યા નથી, ઇડીઆઈ સિસ્ટમે પોતે આઈજીએસટી રિફંડની મંજૂરી આપી નથી.

૬. અમે સામાવાળાઓ સાથે સંપૂર્ણ અસંમતિમાં છીએ કારણ કે સામાવાળાઓ સાથે અરજદારના ત્યારબાદના પત્રવ્યવહારથી એ સંપૂર્ણપણે સ્પષ્ટ થઈ ગયું છે કે આ નિકાસના કિસ્સામાં ઊંચો ડ્યુટી ડ્રોબેક અને નીચો ડ્યુટી ડ્રોબેક સમાન છે, આ કેસ અમિત કોટન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં આ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલ નિર્ણય દ્વારા આવરી લેવામાં આવે છે જ્યાં કોર્ટે આ જ મુદ્દાની વિગતવાર ચર્ચા કરી છે અને નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

"૨૦. બંને પક્ષે કરવામાં આવેલી સામસામી રજૂઆતો પર ધ્યાન આપતા પહેલા, અમે પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદને નક્કી કરવાના હેતુ માટે સંબંધિત કાયદાની ત્રણ જોગવાઈઓનો સંદર્ભ આપી શકીએ છીએ.

આઈજીએસટી એક્ટ, ૨૦૧૭ ની કલમ ૧૬, નીચે મુજબ વંચાય છે :

"૧૬. ઝીરો રેટેડ સપ્લાય.-- (૧) "ઝીરો રેટેડ સપ્લાય" નો અર્થ માલ અથવા સેવાઓ અથવા બંનેના નીચેના સપ્લાયમાંથી કોઈ એક છે, એટલે કે:--

(એ) માલ અથવા સેવાઓ અથવા બંનેની નિકાસ; અથવા

(બી) સ્પેશિયલ ઇકોનોમિક ઝોન ડેવલપર અથવા સ્પેશિયલ ઇકોનોમિક ઝોન યુનિટને માલ અથવા સેવાઓ અથવા બંનેનો સપ્લાય.

(૨) સેન્ટ્રલ ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ એક્ટની કલમ ૧૭ ની પેટા-કલમ (૫) ની જોગવાઈઓને આધીન, ઝીરો-રેટેડ સપ્લાય કરવા માટે ઇનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટ મેળવી શકાય છે, ભલે આવો સપ્લાય મુક્તિ પ્રાપ્ત સપ્લાય હોય.

(૩) ઝીરો રેટેડ સપ્લાય કરતી નોંધાયેલ વ્યક્તિ નીચેના વિકલ્પોમાંથી કોઈપણ હેઠળ રિફંડનો દાવો કરવા માટે પાત્ર રહેશે, એટલે કે:--

(એ) તે ઇન્ટીગ્રેટેડ ટેક્સની ચુકવણી કર્યા વિના, નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવી શરતો, સલામતી અને પ્રક્રિયાને આધીન,

બોન્ડ અથવા લેટર ઓફ અન્ડરટેકિંગ હેઠળ માલ અથવા સેવાઓ અથવા બંને સપ્લાય કરી શકે છે અને ઉપયોગમાં ન લેવાયેલ ઇનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટના રિફંડનો દાવો કરી શકે છે; અથવા

(બી) તે નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવી શરતો, સલામતી અને પ્રક્રિયાને આધીન, ઇન્ટીગ્રેટેડ ટેક્સની ચુકવણી પર માલ અથવા સેવાઓ અથવા બંને સપ્લાય કરી શકે છે અને સપ્લાય કરાયેલ માલ અથવા સેવાઓ અથવા બંને પર ચૂકવવામાં આવેલ આવા ટેક્સના રિફંડનો દાવો કરી શકે છે,

સેન્ટ્રલ ગુડ્સ એન્ડ સર્વિસ ટેક્સ એક્ટની કલમ ૫૪ અથવા તે હેઠળ બનાવેલા નિયમોની જોગવાઈઓ અનુસાર."

૨૧. સીજીએસટી એક્ટ, ૨૦૧૭ ની કલમ ૫૪, નીચે મુજબ વંચાય છે:

"૫૪. ટેક્સનું રિફંડ.--(૧) કોઈપણ કર અને વ્યાજ, જો કોઈ હોય તો, આવા કર પર ચૂકવવામાં આવેલ અથવા તેના દ્વારા ચૂકવવામાં આવેલ અન્ય કોઈ રકમના રિફંડનો દાવો કરતી કોઈપણ વ્યક્તિ, સંબંધિત તારીખથી બે વર્ષ પૂરા થતાં પહેલાં નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવા ફોર્મ અને રીતે અરજી કરી શકે છે:

પરંતુ શરત એ છે કે નોંધાયેલ વ્યક્તિ, કલમ ૪૯ ની પેટા-કલમ (૬) ની જોગવાઈઓ અનુસાર ઇલેક્ટ્રોનિક કેશ લેજરમાં કોઈપણ

બાકી રકમના રિફંડનો દાવો કરતી હોય, તે કલમ ૩૯ હેઠળ રજૂ કરાયેલ રિટર્નમાં નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવી રીતે આવા રિફંડનો દાવો કરી શકે છે.

(૨) યુનાઇટેડ નેશન્સ ઓર્ગેનાઇઝેશનની વિશેષ એજન્સી અથવા યુનાઇટેડ નેશન્સ (પ્રિવિલેજીસ એન્ડ ઇમ્યુનિટીઝ) એક્ટ, ૧૯૪૭ હેઠળ સૂચિત કોઈપણ બહુપક્ષીય નાણાકીય સંસ્થા અને સંગઠન, વિદેશી દેશોના વાણિજ્ય દૂતાવાસ અથવા દૂતાવાસ અથવા કલમ ૫૫ હેઠળ સૂચિત અન્ય કોઈપણ વ્યક્તિ અથવા વ્યક્તિઓના વર્ગ, માલ અથવા સેવાઓ અથવા બંનેના ઇનવર્ડ સપ્લાય પર તેના દ્વારા ચૂકવવામાં આવેલ કરના રિફંડ માટે હકદાર છે, તે આવા સપ્લાય પ્રાપ્ત થયા હોય તેવા ત્રિમાસિક ગાળાના છેલ્લા દિવસથી છ મહિના પૂરા થતાં પહેલાં, નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવા ફોર્મ અને રીતે આવા રિફંડ માટે અરજી કરી શકે છે.

(૩) પેટા-કલમ (૧૦) ની જોગવાઈઓને આધીન, નોંધાયેલ વ્યક્તિ કોઈપણ કર સમયગાળાના અંતે કોઈપણ ઉપયોગમાં ન લેવાયેલ ઇનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટના રિફંડનો દાવો કરી શકે છે:

પરંતુ શરત એ છે કે નીચે દર્શાવેલ સિવાયના કિસ્સાઓમાં ઉપયોગમાં ન લેવાયેલ ઇનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટના રિફંડની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં—

(૧) કરની ચુકવણી વિના કરવામાં આવેલ ઝીરો રેટેડ સપ્લાય;

(૨) જ્યાં આઉટપુટ સપ્લાય (નિલ રેટેડ અથવા સંપૂર્ણ મુક્તિ પ્રાપ્ત સપ્લાય સિવાય) પરના કરના દર કરતાં ઇનપુટ્સ પરના કરના દર વધુ હોવાને કારણે ક્રેડિટ એકત્રિત થઈ હોય, કાઉન્સિલની ભલામણો પર સરકાર દ્વારા સૂચિત કરવામાં આવે તેવા માલ અથવા સેવાઓ અથવા બંનેના સપ્લાય સિવાય:

વધુમાં શરત એ છે કે જ્યાં ભારતની બહાર નિકાસ કરવામાં આવતા માલ પર નિકાસ જકાત લાગુ પડતી હોય તેવા કિસ્સાઓમાં ઉપયોગમાં ન લેવાયેલ ઇનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટના રિફંડની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં:

વધુમાં શરત એ પણ છે કે જો માલ અથવા સેવાઓ અથવા બંનેનો સપ્લાયર સેન્ટ્રલ ટેક્સના સંબંધમાં ડ્રોબેક મેળવે છે અથવા આવા સપ્લાય પર ચૂકવવામાં આવેલ ઇન્ટીગ્રેટેડ ટેક્સના રિફંડનો દાવો કરે છે, તો ઇનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટના રિફંડની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં.

(૪) અરજ સાથે—

(એ) અરજદારને રિફંડ ચૂકવવાપાત્ર છે તે સ્થાપિત કરવા માટે નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવા દસ્તાવેજ પુરાવા હોવા જોઈએ; અને

(બી) અરજદાર એ સ્થાપિત કરવા માટે રજૂ કરી શકે તેવા દસ્તાવેજો અથવા અન્ય પુરાવા (કલમ ૩૩ માં સંદર્ભિત દસ્તાવેજો સહિત) કે કરની રકમ અને વ્યાજ, જો કોઈ હોય તો, આવા કર પર ચૂકવવામાં આવેલ અથવા સંબંધિત અન્ય કોઈ રકમ કે જેના રિફંડનો દાવો કરવામાં આવ્યો છે તે તેની પાસેથી એકત્રિત કરવામાં આવી હતી, અથવા તેના દ્વારા ચૂકવવામાં આવી હતી અને આવા કર અને વ્યાજનો ભાર અન્ય કોઈ વ્યક્તિ પર પસાર કરવામાં આવ્યો ન હતો:

પરંતુ શરત એ છે કે જ્યાં રિફંડ તરીકે દાવો કરવામાં આવેલી રકમ બે લાખ રૂપિયાથી ઓછી હોય, ત્યાં અરજદાર માટે કોઈ દસ્તાવેજો અને અન્ય પુરાવા રજૂ કરવા જરૂરી રહેશે નહીં પરંતુ તે તેની પાસે ઉપલબ્ધ દસ્તાવેજો અથવા અન્ય પુરાવાઓના આધારે એક ઘોષણા દાખલ કરી શકે છે, જેમાં પ્રમાણિત કરવામાં આવે કે આવા કર અને વ્યાજનો ભાર અન્ય કોઈ વ્યક્તિ પર પસાર કરવામાં આવ્યો ન હતો.

(પ) જો, આવી કોઈપણ અરજી મળ્યા પછી, યોગ્ય અધિકારીને સંતોષ થાય કે રિફંડ તરીકે દાવો કરવામાં આવેલી સંપૂર્ણ અથવા આંશિક રકમ રિફંડપાત્ર છે, તો તે તે મુજબ હુકમ કરી શકે છે અને

આ રીતે નક્કી કરાયેલ રકમ કલમ ૫૭ માં સંદર્ભિત ફંડમાં જમા કરવામાં આવશે.

(૬) પેટા-કલમ (૫) માં સમાવિષ્ટ કંઈપણ હોવા છતાં, યોગ્ય અધિકારી, નોંધાયેલ વ્યક્તિઓ દ્વારા માલ અથવા સેવાઓ અથવા બંનેના ઝીરો-રેટેડ સપ્લાયના કારણે રિફંડ માટેના કોઈપણ દાવાના કિસ્સામાં, કાઉન્સિલની ભલામણો પર સરકાર દ્વારા સૂચિત કરવામાં આવે તેવા નોંધાયેલ વ્યક્તિઓના વર્ગ સિવાય, કામચલાઉ ધોરણે રિફંડ કરી શકે છે, કામચલાઉ ધોરણે સ્વીકારવામાં આવેલ ઇનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટની રકમને બાદ કરતા, આ રીતે દાવો કરાયેલ કુલ રકમના નેવું ટકા, નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવી રીતે અને શરતો, મર્યાદાઓ અને સલામતીઓને આધીન અને ત્યારબાદ અરજદાર દ્વારા રજૂ કરાયેલ દસ્તાવેજોની યોગ્ય ચકાસણી પછી રિફંડ દાવાના અંતિમ સેટલમેન્ટ માટે પેટા-કલમ (૫) હેઠળ હુકમ કરી શકે છે.

(૭) યોગ્ય અધિકારી તમામ બાબતોમાં સંપૂર્ણ અરજી મળ્યાની તારીખથી સાઠ દિવસની અંદર પેટા-કલમ (૫) હેઠળ હુકમ જારી કરશે.

(૮) પેટા-કલમ (૫) માં સમાવિષ્ટ કંઈપણ હોવા છતાં, રિફંડપાત્ર રકમ, ફંડમાં જમા કરવાને બદલે, અરજદારને ચૂકવવામાં આવશે, જો આવી રકમ નીચે મુજબ સંબંધિત હોય--

(એ) માલ અથવા સેવાઓ અથવા બંનેના ઝીરો-રેટેડ સપ્લાય પર અથવા આવા ઝીરો-રેટેડ સપ્લાય કરવામાં ઉપયોગમાં લેવાતા ઇનપુટ્સ અથવા ઇનપુટ સેવાઓ પર ચૂકવવામાં આવેલ કરનું રિફંડ;

(બી) પેટા-કલમ (૩) હેઠળ ઉપયોગમાં ન લેવાયેલ ઇનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટનું રિફંડ;

(સી) સપ્લાય પર ચૂકવવામાં આવેલ કરનું રિફંડ જે સંપૂર્ણ અથવા આંશિક રીતે પૂરો પાડવામાં આવ્યો નથી, અને જેના માટે ઇન્વોઇસ જારી કરવામાં આવ્યું નથી, અથવા જ્યાં રિફંડ વાઉચર જારી કરવામાં આવ્યું છે;

(ડી) કલમ ૭૭ ના અનુસંધાનમાં કરનું રિફંડ;

(ઈ) કર અને વ્યાજ, જો કોઈ હોય તો, અથવા અરજદાર દ્વારા ચૂકવવામાં આવેલ અન્ય કોઈ રકમ, જો તેણે આવા કર અને વ્યાજનો ભાર અન્ય કોઈ વ્યક્તિ પર પસાર ન કર્યો હોય; અથવા

(એફ) અરજદારોના આવા અન્ય વર્ગ દ્વારા ભોગવવામાં આવેલ કર અથવા વ્યાજ જે સરકાર, કાઉન્સિલની ભલામણો પર, નોટિફિકેશન દ્વારા, સ્પષ્ટ કરી શકે.

(૯) એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ અથવા કોઈપણ કોર્ટના કોઈપણ ચુકાદા, હુકમનામું, હુકમ અથવા નિર્દેશમાં અથવા આ એક્ટની અન્ય કોઈપણ જોગવાઈઓમાં અથવા તે હેઠળ બનાવેલા નિયમોમાં અથવા અમલમાં હોય તેવા અન્ય કોઈપણ કાયદામાં સમાવિષ્ટ કંઈપણ વિપરીત હોવા છતાં, પેટા-કલમ (૮) ની જોગવાઈઓ સિવાય કોઈ રિફંડ કરવામાં આવશે નહીં.

(૧૦) જ્યાં કલમ (૩) હેઠળ કોઈ નોંધાયેલ વ્યક્તિને કોઈ રિફંડ ચૂકવવાપાત્ર હોય કે જેણે કોઈપણ રિટર્ન રજૂ કરવામાં કસૂર કર્યો હોય અથવા જેણે કોઈપણ કર, વ્યાજ અથવા દંડ ચૂકવવાનો હોય, જેને નિર્દિષ્ટ તારીખ સુધીમાં કોઈપણ કોર્ટ, ટ્રિબ્યુનલ અથવા એપેલેટ ઓથોરિટી દ્વારા રોકવામાં ન આવ્યો હોય, તો યોગ્ય અધિકારી—

(એ) સદર વ્યક્તિ રિટર્ન રજૂ કરે અથવા કર, વ્યાજ અથવા દંડ, જે કિસ્સો હોય તે મુજબ, ચૂકવે ત્યાં સુધી ચૂકવવાપાત્ર રિફંડની ચુકવણી રોકી શકે છે;

(બી) ચૂકવવાપાત્ર રિફંડમાંથી, કોઈપણ કર, વ્યાજ, દંડ, ફી અથવા અન્ય કોઈપણ રકમ કાપી શકે છે જે કરપાત્ર વ્યક્તિ ચૂકવવા માટે જવાબદાર છે પરંતુ જે આ એક્ટ હેઠળ અથવા વર્તમાન કાયદા હેઠળ ચૂકવ્યા વિના બાકી છે.

સમજૂતી.--આ પેટા-કલમના હેતુઓ માટે, "નિર્દિષ્ટ તારીખ" શબ્દપ્રયોગનો અર્થ આ એક્ટ હેઠળ અપીલ દાખલ કરવાની છેલ્લી તારીખ રહેશે.

(૧૧) જ્યાં રિફંડ ઉભું કરતો હુકમ અપીલ અથવા આગળની કાર્યવાહીનો વિષય હોય અથવા જ્યાં આ એક્ટ હેઠળ અન્ય કોઈ કાર્યવાહી પડતર હોય અને કમિશનરનો અભિપ્રાય હોય કે આવા રિફંડની મંજૂરી આચરવામાં આવેલ ગેરવર્તણૂક અથવા છેતરપિંડીના કારણે સદર અપીલ અથવા અન્ય કાર્યવાહીમાં મહેસૂલ પર પ્રતિકૂળ અસર કરે તેવી શક્યતા છે, તો તે, કરપાત્ર વ્યક્તિને સાંભળવાની તક આપ્યા પછી, તે નક્કી કરે તેવા સમય સુધી રિફંડ રોકી શકે છે.

(૧૨) જ્યાં પેટા-કલમ (૧૧) હેઠળ રિફંડ રોકવામાં આવ્યું હોય, ત્યાં કરપાત્ર વ્યક્તિ, કલમ ૫૬ માં સમાવિષ્ટ કંઈપણ હોવા છતાં, કાઉન્સિલની ભલામણો પર સૂચિત કરવામાં આવે તે મુજબ છ

ટકાથી વધુ ન હોય તેવા દરે વ્યાજ માટે હકદાર રહેશે, જો અપીલ અથવા આગળની કાર્યવાહીના પરિણામે તે રિફંડ માટે હકદાર બને.

(૧૩) આ કલમમાં સમાવિષ્ટ કંઈપણ વિપરીત હોવા છતાં, કલમ ૨૭ ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ કેઝ્યુઅલ કરપાત્ર વ્યક્તિ અથવા બિન-નિવાસી કરપાત્ર વ્યક્તિ દ્વારા જમા કરાયેલ એડવાન્સ ટેક્સની રકમ ત્યાં સુધી રિફંડ કરવામાં આવશે નહીં જ્યાં સુધી આવી વ્યક્તિએ, તેને મંજૂર કરાયેલ નોંધણીનું પ્રમાણપત્ર અમલમાં રહ્યું હોય તેવા સમગ્ર સમયગાળા માટે, કલમ ૩૯ હેઠળ જરૂરી તમામ રિટર્ન રજૂ ન કર્યા હોય.

(૧૪) આ કલમમાં સમાવિષ્ટ કંઈપણ હોવા છતાં, જો રકમ એક હજાર રૂપિયાથી ઓછી હોય તો, પેટા-કલમ (૫) અથવા પેટા-કલમ (૬) હેઠળ કોઈ રિફંડ અરજદારને ચૂકવવામાં આવશે નહીં.

સમજૂતી. આ કલમના હેતુઓ માટે, --

(૧) "રિફંડ" માં માલ અથવા સેવાઓ અથવા બંનેના ઝીરો-રેટેડ સપ્લાય પર અથવા આવા ઝીરો-રેટેડ સપ્લાય કરવામાં ઉપયોગમાં લેવાતા ઇનપુટ્સ અથવા ઇનપુટ સેવાઓ પર ચૂકવવામાં આવેલ કરનું રિફંડ, અથવા ડીમ્ડ એક્સપોર્ટ તરીકે ગણવામાં આવતા માલના સપ્લાય પરના કરનું રિફંડ, અથવા

પેટા-કલમ (૩) હેઠળ જોગવાઈ કર્યા મુજબ ઉપયોગમાં ન લેવાયેલ ઇનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટના રિફંડનો સમાવેશ થાય છે.

(૨) "સંબંધિત તારીખ" નો અર્થ છે—

(એ) ભારતની બહાર નિકાસ કરવામાં આવતા માલના કિસ્સામાં જ્યાં ચૂકવવામાં આવેલ કરનું રિફંડ માલના સંદર્ભમાં અથવા, જે કિસ્સો હોય તે મુજબ, આવા માલમાં ઉપયોગમાં લેવાતા ઇનપુટ્સ અથવા ઇનપુટ સેવાઓના સંદર્ભમાં ઉપલબ્ધ હોય, --

(૧) જો માલની નિકાસ દરિયાઈ અથવા હવાઈ માર્ગે કરવામાં આવે છે, તો તે તારીખ કે જેના પર આવા માલ લોડ થયેલ જહાજ અથવા એરક્રાફ્ટ ભારત છોડે છે; અથવા

(૨) જો માલની નિકાસ જમીન માર્ગે કરવામાં આવે છે, તો તે તારીખ કે જેના પર આવા માલ સરહદ પસાર કરે છે; અથવા

(૩) જો માલની નિકાસ પોસ્ટ દ્વારા કરવામાં આવે છે, તો સંબંધિત પોસ્ટ ઓફિસ દ્વારા ભારતની બહારના સ્થળે માલ રવાના કર્યાની તારીખ;

(બી) ડીમ્ડ એક્સપોર્ટ તરીકે ગણવામાં આવતા માલના સપ્લાયના કિસ્સામાં જ્યાં ચૂકવવામાં આવેલ કરનું રિફંડ માલના

સંદર્ભમાં ઉપલબ્ધ હોય, તે તારીખ કે જેના પર આવા ડીમ્ડ એક્સપોર્ટ સંબંધિત રિટર્ન રજૂ કરવામાં આવે છે;

(સી) ભારતની બહાર નિકાસ કરવામાં આવતી સેવાઓના કિસ્સામાં જ્યાં ચૂકવવામાં આવેલ કરનું રિફંડ સેવાઓના સંદર્ભમાં અથવા, જે કિસ્સો હોય તે મુજબ, આવી સેવાઓમાં ઉપયોગમાં લેવાતા ઇનપુટ્સ અથવા ઇનપુટ સેવાઓના સંદર્ભમાં ઉપલબ્ધ હોય, તેની તારીખ--

(૧) કન્વર્ટિબલ ફોરેન એક્સચેન્જમાં ચુકવણીની પ્રાપ્તિ, જ્યાં આવી ચુકવણી પ્રાપ્ત થાય તે પહેલાં સેવાઓનો સપ્લાય પૂર્ણ થઈ ગયો હોય; અથવા

(૨) ઇન્વોઈસ જારી કરવું, જ્યાં ઇન્વોઈસ જારી કરવાની તારીખ પહેલાં સેવાઓ માટે અગાઉથી ચુકવણી પ્રાપ્ત થઈ હોય;

(ડી) એવા કિસ્સામાં જ્યાં એપેલેટ ઓથોરિટી, એપેલેટ ટ્રિબ્યુનલ અથવા કોઈપણ કોર્ટના ચુકાદા, હુકમનામું, હુકમ અથવા નિર્દેશના પરિણામે કર રિફંડપાત્ર બને છે, આવા ચુકાદા, હુકમનામું, હુકમ અથવા નિર્દેશના સંચારની તારીખ;

(ઈ) પેટા-કલમ (૩) હેઠળ ઉપયોગમાં ન લેવાયેલ ઈનપુટ ટેક્સ ક્રેડિટના રિફંડના કિસ્સામાં, નાણાકીય વર્ષનો અંત જેમાં રિફંડ માટેનો આવો દાવો ઉભો થાય છે;

(એફ) એવા કિસ્સામાં જ્યાં આ એક્ટ અથવા તે હેઠળ બનાવેલા નિયમો હેઠળ કામચલાઉ ધોરણે કર ચૂકવવામાં આવે છે, તેના અંતિમ આકારણી પછી કરના ગોઠવણની તારીખ;

(જી) સપ્લાયર સિવાયની વ્યક્તિના કિસ્સામાં, આવી વ્યક્તિ દ્વારા માલ અથવા સેવાઓ અથવા બંનેની પ્રાપ્તિની તારીખ; અને

(એચ) અન્ય કોઈપણ કિસ્સામાં, કરની ચૂકવણીની તારીખ."

૨૨. સીજીએસટી રૂલ્સ, ૨૦૧૭ નો નિયમ ૯૬, નીચે મુજબ વંચાય છે:

"નિયમ ૯૬: ભારતની બહાર નિકાસ કરવામાં આવતા માલ અથવા સેવાઓ પર ચૂકવવામાં આવેલ ઈન્ટીગ્રેટેડ ટેક્સનું રિફંડ.-- (૧) માલના નિકાસકાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ શિપિંગ બિલને ભારતની બહાર નિકાસ કરાયેલ માલ પર ચૂકવવામાં આવેલ ઈન્ટીગ્રેટેડ ટેક્સના રિફંડ માટેની અરજી ગણવામાં આવશે અને આવી અરજી ત્યારે જ દાખલ કરવામાં આવી હોવાનું ગણાશે જ્યારે:-

(એ) નિકાસ માલ વહન કરતા વાહનના ઇન્ચાર્જ વ્યક્તિ શિપિંગ બિલ્સ અથવા બિલ્સ ઓફ એક્સપોર્ટના નંબર અને તારીખને આવરી લેતું ડિપાર્ચર મેનિફેસ્ટ અથવા એક્સપોર્ટ મેનિફેસ્ટ અથવા એક્સપોર્ટ રિપોર્ટ યોગ્ય રીતે દાખલ કરે છે; અને

(બી) અરજદારે ફોર્મ જીએસટીઆર-૩ અથવા ફોર્મ જીએસટીઆર-૩બી, જે કિસ્સો હોય તે મુજબ, માં માન્ય રિટર્ન રજૂ કર્યું હોય;

(૨) ફોર્મ જીએસટીઆર-૧ માં સમાવિષ્ટ માલની નિકાસના સંદર્ભમાં સંબંધિત એક્સપોર્ટ ઇન્વોઇસની વિગતો કોમન પોર્ટલ દ્વારા કસ્ટમ્સ દ્વારા નિયુક્ત સિસ્ટમમાં ઇલેક્ટ્રોનિક રીતે ટ્રાન્સમિટ કરવામાં આવશે અને સદર સિસ્ટમ કોમન પોર્ટલ પર ઇલેક્ટ્રોનિક રીતે ટ્રાન્સમિટ કરશે, એક કન્ફર્મેશન કે સદર ઇન્વોઇસ દ્વારા આવરી લેવામાં આવેલ માલની ભારતની બહાર નિકાસ કરવામાં આવી છે.

પરંતુ શરત એ છે કે જ્યાં સદર એક્ટની કલમ ૩૭ હેઠળ પ્રદાન કરવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને કર સમયગાળા માટે ફોર્મ જીએસટીઆર-૧ માં આઉટવર્ડ સપ્લાયની વિગતો રજૂ કરવાની તારીખ લંબાવવામાં આવી હોય, ત્યાં સપ્લાયર ફોર્મ જીએસટીઆર-૩બી માં રિટર્ન રજૂ કર્યા પછી ફોર્મ જીએસટીઆર-

૧ ના ટેબલ ૬એ માં સ્પષ્ટ કર્યા મુજબ નિકાસ સંબંધિત માહિતી રજૂ કરશે અને તે કોમન પોર્ટલ દ્વારા કસ્ટમ્સ દ્વારા નિયુક્ત સિસ્ટમમાં ઇલેક્ટ્રોનિક રીતે ટ્રાન્સમિટ કરવામાં આવશે:

વધુમાં શરત એ છે કે પ્રથમ જોગવાઈ હેઠળ રજૂ કરાયેલ ટેબલ ૬એ માંની માહિતી સદર કર સમયગાળા માટે ફોર્મ જીએસટીઆર-૧ માં ઓટો-ડ્રાફ્ટ કરવામાં આવશે.

(૩) ફોર્મ જીએસટીઆર-૩ અથવા ફોર્મ જીએસટીઆર-૩બી માં માન્ય રિટર્ન રજૂ કરવા અંગેની માહિતી મળ્યા પછી, જે કિસ્સો હોય તે મુજબ કોમન પોર્ટલ પરથી, કસ્ટમ્સ દ્વારા નિયુક્ત સિસ્ટમ અથવા કસ્ટમ્સના યોગ્ય અધિકારી, જે કિસ્સો હોય તે મુજબ, માલની નિકાસના સંદર્ભમાં રિફંડ દાવાની પ્રક્રિયા કરશે અને દરેક શિપિંગ બિલ અથવા બિલ ઓફ એક્સપોર્ટના સંદર્ભમાં ચૂકવવામાં આવેલ ઇન્ટીગ્રેટેડ ટેક્સ જેટલી રકમ તેની નોંધણી વિગતોમાં ઉલ્લેખિત અને કસ્ટમ્સ સત્તાધિકારીઓને જણાવ્યા મુજબ અરજદારના બેંક ખાતામાં ઇલેક્ટ્રોનિક રીતે જમા કરવામાં આવશે.

(૪) રિફંડ માટેનો દાવો રોકવામાં આવશે જ્યાં,-

(એ) સેન્ટ્રલ ટેક્સ, સ્ટેટ ટેક્સ અથવા યુનિયન ટેરિટરી ટેક્સના અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા કમિશનર પાસેથી કલમ ૫૪ ની પેટા-કલમ (૧૦) અથવા પેટા-કલમ (૧૧) ની જોગવાઈઓ અનુસાર

રિફંડનો દાવો કરતી વ્યક્તિને ચૂકવવાપાત્ર રિફંડની ચુકવણી રોકવા માટે વિનંતી પ્રાપ્ત થઈ હોય; અથવા

(બી) કસ્ટમ્સના યોગ્ય અધિકારી નિર્ધારિત કરે છે કે માલની નિકાસ કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ ની જોગવાઈઓના ઉલ્લંઘનમાં કરવામાં આવી હતી.

(પ) જ્યાં પેટા-નિયમ (૪) ના ખંડ (એ) ની જોગવાઈઓ અનુસાર રિફંડ રોકવામાં આવ્યું હોય, ત્યાં કસ્ટમ્સ સ્ટેશન પર ઇન્ટીગ્રેટેડ ટેક્સના યોગ્ય અધિકારી અરજદાર અને સેન્ટ્રલ ટેક્સ, સ્ટેટ ટેક્સ અથવા યુનિયન ટેરિટરી ટેક્સના અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા કમિશનર, જે કિસ્સો હોય તે મુજબ, ને જાણ કરશે અને આવી જાણકારીની એક નકલ કોમન પોર્ટલ પર ટ્રાન્સમિટ કરવામાં આવશે.

(૬) પેટા-નિયમ (પ) હેઠળ જાણકારી ટ્રાન્સમિટ કર્યા પછી, સેન્ટ્રલ ટેક્સ અથવા સ્ટેટ ટેક્સ અથવા યુનિયન ટેરિટરી ટેક્સના યોગ્ય અધિકારી, જે કિસ્સો હોય તે મુજબ, ફોર્મ જીએસટી આરએફડી-૦૭ ના ભાગ બી માં હુકમ પસાર કરશે.

(૭) જ્યાં અરજદાર પેટા-નિયમ (૪) ના ખંડ (એ) હેઠળ રોકવામાં આવેલી રકમના રિફંડ માટે હકદાર બને છે, ત્યાં સેન્ટ્રલ ટેક્સ, સ્ટેટ ટેક્સ અથવા યુનિયન ટેરિટરી ટેક્સના સંબંધિત

અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા અધિકારી, જે કિસ્સો હોય તે મુજબ, ફોર્મ જીએસટી આરએફડી-૦૬ માં હુકમ પસાર કર્યા પછી રકમ રિફંડ કરવા આગળ વધશે.

(૮) કેન્દ્ર સરકાર આ વતી સૂચિત કરવામાં આવે તેવા માલના વર્ગ માટે ભૂતાનમાં નિકાસ પર ઇન્ટીગ્રેટેડ ટેક્સનું રિફંડ ભૂતાન સરકારને ચૂકવી શકે છે અને જ્યાં આવું રિફંડ ભૂતાન સરકારને ચૂકવવામાં આવે છે, ત્યાં નિકાસકારને ઇન્ટીગ્રેટેડ ટેક્સનું કોઈ રિફંડ ચૂકવવામાં આવશે નહીં.

(૯) ભારતની બહાર નિકાસ કરવામાં આવતી સેવાઓ પર ચૂકવવામાં આવેલ ઇન્ટીગ્રેટેડ ટેક્સના રિફંડ માટેની અરજી ફોર્મ જીએસટી આરએફડી-૦૧ માં દાખલ કરવામાં આવશે અને નિયમ ૮૯ ની જોગવાઈઓ અનુસાર તેની સાથે કાર્યવાહી કરવામાં આવશે.

(૧૦) માલ અથવા સેવાઓની નિકાસ પર ચૂકવવામાં આવેલ ઇન્ટીગ્રેટેડ ટેક્સના રિફંડનો દાવો કરતી વ્યક્તિઓએ એવા સપ્લાય પ્રાપ્ત ન કર્યા હોવા જોઈએ કે જેના પર ભારત સરકાર, નાણા મંત્રાલયના નોટિફિકેશન નં. ૪૮/૨૦૧૭-સેન્ટ્રલ ટેક્સ, તારીખ ૧૮મી ઓક્ટોબર, ૨૦૧૭, ગેઝેટ ઓફ ઇન્ડિયા, એક્સ્ટ્રાઓર્ડિનરી, ભાગ II, કલમ ૩, પેટા-કલમ (૧) માં

પ્રકાશિત, નંબર જી.એસ.આર ૧૩૦૫ (ઈ), તારીખ ૧૮મી ઓક્ટોબર, ૨૦૧૭ મારફતે અથવા નોટિફિકેશન નં. ૪૦/૨૦૧૭-સેન્ટ્રલ ટેક્સ (રેટ), તારીખ ૨૩મી ઓક્ટોબર, ૨૦૧૭ ગેઝેટ ઓફ ઇન્ડિયા, એક્સ્ટ્રાઓર્ડિનરી, ભાગ II, કલમ ૩, પેટા-કલમ (૧) માં પ્રકાશિત, નંબર જી.એસ.આર ૧૩૨૦ (ઈ), તારીખ ૨૩મી ઓક્ટોબર, ૨૦૧૭ મારફતે અથવા નોટિફિકેશન નં. ૪૧/૨૦૧૭-ઇન્ટીગ્રેટેડ ટેક્સ (રેટ), તારીખ ૨૩મી ઓક્ટોબર, ૨૦૧૭, ગેઝેટ ઓફ ઇન્ડિયા, એક્સ્ટ્રાઓર્ડિનરી, ભાગ II, કલમ ૩, પેટા-કલમ (૧) માં પ્રકાશિત, નંબર જી.એસ.આર ૧૩૨૧ (ઈ), તારીખ ૨૩મી ઓક્ટોબર, ૨૦૧૭ મારફતે અથવા નોટિફિકેશન નં. ૭૮/૨૦૧૭-કસ્ટમ્સ, તારીખ ૧૩મી ઓક્ટોબર, ૨૦૧૭, ગેઝેટ ઓફ ઇન્ડિયા, એક્સ્ટ્રાઓર્ડિનરી, ભાગ II, કલમ ૩, પેટા-કલમ (૧) માં પ્રકાશિત, નંબર જી.એસ.આર ૧૨૭૨(ઈ), તારીખ ૧૩મી ઓક્ટોબર, ૨૦૧૭ મારફતે અથવા નોટિફિકેશન નં. ૭૯/૨૦૧૭-કસ્ટમ્સ, તારીખ ૧૩મી ઓક્ટોબર, ૨૦૧૭, ગેઝેટ ઓફ ઇન્ડિયા, એક્સ્ટ્રાઓર્ડિનરી, ભાગ II, કલમ ૩, પેટા-કલમ (૧) માં પ્રકાશિત, નંબર જી.એસ.આર ૧૨૯૯ (ઈ), તારીખ ૧૩મી ઓક્ટોબર, ૨૦૧૭ મારફતે લાભ મળેલ હોય."

૨૩. સદર આઈજીએસટી એક્ટ, ૨૦૧૭ ની કલમ ૧૬, ઉપર સંદર્ભિત અમુક સપ્લાયના ઝીરો રેટિંગ માટે જોગવાઈ કરે છે, એટલે કે નિકાસ, અને સ્પેશિયલ ઇકોનોમિક ઝોન યુનિટ અથવા સ્પેશિયલ ઇકોનોમિક ઝોન ડેવલપરને કરવામાં આવેલ સપ્લાય અને ઝીરો રેટિંગની પદ્ધતિ.

૨૪. તેમાં કોઈ વિવાદ નથી કે પ્રશ્ન હેઠળના માલ ઝીરો રેટેડ સપ્લાયમાંના એક છે. ઝીરો રેટેડ સપ્લાય કરતી નોંધાયેલ વ્યક્તિ ઉપર સંદર્ભિત કલમ ૧૬ ની કલમ (૩) ના પેટા-ખંડો (એ) અને (બી) માં પ્રદાન કરેલ વિકલ્પો હેઠળ રિફંડનો દાવો કરવા પાત્ર છે.

૨૫. સદર સીજીએસટી એક્ટ, ૨૦૧૭ ની કલમ ૫૪, જોગવાઈ કરે છે કે કોઈપણ વ્યક્તિ કે જે કોઈપણ કર અને વ્યાજ, જો કોઈ હોય તો, આવા કર પર ચૂકવવામાં આવેલ અથવા તેના દ્વારા ચૂકવવામાં આવેલ અન્ય કોઈ રકમના રિફંડનો દાવો કરતી હોય, સંબંધિત તારીખથી બે વર્ષ પૂરા થતાં પહેલાં નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવા ફોર્મ અને રીતે અરજી કરશે. જો, આવી કોઈપણ અરજી મળ્યા પછી, યોગ્ય અધિકારીને સંતોષ થાય કે રિફંડ તરીકે દાવો કરવામાં આવેલી સંપૂર્ણ અથવા આંશિક રકમ રિફંડપાત્ર છે, તો તે તે મુજબ હુકમ કરી શકે છે અને આ રીતે નક્કી

કરાયેલ રકમ સીજીએસટી એક્ટ, ૨૦૧૭ ની કલમ ૫૭ માં સંદર્ભિત ફંડમાં જમા કરવામાં આવશે.

૨૬. સીજીએસટી રૂલ્સ નો નિયમ ૯૬ ડીર્મીંગ ફિક્શન માટે જોગવાઈ કરે છે. માલના નિકાસકાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ શિપિંગ બિલને ભારતની બહાર નિકાસ કરાયેલ માલ પર ચૂકવવામાં આવેલ ઇન્ટીગ્રેટેડ ટેક્સના રિફંડ માટેની અરજી ગણવામાં આવે છે. ઉપર સંદર્ભિત કલમ ૫૪ ને રૂલ્સ ના નિયમ ૯૬ સાથે વાંચવી જોઈએ. નિયમ ૯૬(૪) એ સ્પષ્ટપણે સ્પષ્ટ કરે છે કે રિફંડ માટેનો દાવો માત્ર બે સંજોગોમાં જ રોકી શકાય છે જે સદર રૂલ્સ, ૨૦૧૭ ના નિયમ ૯૬ ની કલમ (૪) ના અનુક્રમે પેટા-ખંડો (એ) અને (બી) માં પૂરા પાડવામાં આવ્યા છે.

૨૭. ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં, સામાવાળાઓએ વાજબી રીતે સ્વીકાર્યું છે કે રિટ-અરજદારનો કેસ સદર રૂલ્સ, ૨૦૧૭ ના નિયમ ૯૬ ની કલમ (૪) ના અનુક્રમે પેટા-ખંડો (એ) અને (બી) ની અંદર આવતો નથી. વિભાગનું વલણ એ છે કે, રિટ-અરજદારે ઊંચો ડ્યુટી ડ્રોબેક મેળવ્યો હોવાથી અને આવા ઊંચા ડ્યુટી ડ્રોબેકના રિફંડને સ્વીકારવા માટે કોઈ જોગવાઈ ન હોવાથી, રિટ-અરજદાર નિકાસ કરાયેલા માલ, એટલે કે

'ઝીરો રેટેડ સપ્લાય' ના સંબંધમાં ચૂકવવામાં આવેલ આઈજીએસટી ના રિફંડની માંગ કરવા માટે હકદાર નથી.

૨૮. જો રિટ-અરજદારનો દાવો માત્ર ઉપર સંદર્ભિત લમી ઓક્ટોબર ૨૦૧૮ ના રોજ ભારત સરકાર દ્વારા જારી કરાયેલ પરિપત્રના આધારે નકારી કાઢવાનો હોય, તો અમને ડર છે કે સામાવાળાઓ વતી કરવામાં આવેલી રજૂઆત નિષ્ફળ જવી જોઈએ કારણ કે તે કાયદામાં ટકી શકે તેમ નથી.

૨૯. સામાવાળાઓના એ વલણથી અમે પ્રભાવિત નથી કે ભલે રિટ-અરજદારે ડ્રોબેકની તફાવતની રકમ પરત કરી હોય, છતાં દાવો ધ્યાનમાં લેવા માટે સિસ્ટમમાં કોઈ વિકલ્પ ઉપલબ્ધ ન હોવાથી, રિટ-અરજદાર આઈજીએસટી ના રિફંડ માટે હકદાર નથી. પ્રથમ, જે પરિપત્ર પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે, અમારા મતે, તેને કોઈ કાનૂની બળ કહી શકાય નહીં. પરિપત્ર વૈધાનિક નિયમો, વધુ ખાસ કરીને, ઉપર સંદર્ભિત નિયમ ૯૬ ની વિરુદ્ધ ચાલી શકે નહીં.

૩૦. નિયમ ૯૬ બે હેતુઓ માટે સંબંધિત છે. નિકાસકાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવતું શિપિંગ બિલ ભારતની બહાર નિકાસ કરાયેલા

માલ પર ચૂકવવામાં આવેલા ઇન્ટીગ્રેટેડ ટેક્સના રિફંડ માટેની અરજી ગણવામાં આવે છે અને રિફંડ માટેનો દાવો માત્ર નીચેની આકસ્મિકતાઓમાં જ રોકી શકાય છે:

(એ) સેન્ટ્રલ ટેક્સ, સ્ટેટ ટેક્સ અથવા યુનિયન ટેરિટરી ટેક્સના અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા કમિશનર પાસેથી કલમ ૫૪ ની પેટા-કલમ (૧૦) અથવા પેટા-કલમ (૧૧) ની જોગવાઈઓ અનુસાર રિફંડનો દાવો કરતી વ્યક્તિને ચૂકવવાપાત્ર રિફંડની ચુકવણી રોકવા માટે વિનંતી પ્રાપ્ત થઈ હોય; અથવા

(બી) કસ્ટમ્સના યોગ્ય અધિકારી નિર્ધારિત કરે છે કે માલની નિકાસ કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ ની જોગવાઈઓના ઉલ્લંઘનમાં કરવામાં આવી હતી.

૩૪. જ્યાં સુધી પરિપત્રનો સંબંધ છે અમે બે બાબતોની નોંધ લઈએ છીએ. સંબંધિત વિભાગને સૂચનાઓ અથવા માર્ગદર્શનના સ્વરૂપમાં હોવા ઉપરાંત, પરિપત્ર ૮મી ઓક્ટોબર ૨૦૧૮ ની તારીખનો છે, જ્યારે નિકાસ ૨૭મી જુલાઈ ૨૦૧૭ ના રોજ થઈ હતી. તે ઉપરાંત, પરિપત્ર ડ્રોબેકની જોગવાઈઓ સમજાવે છે અને તેને આઈજીએસટી રિફંડ સાથે કોઈ લેવાદેવા નથી. આમ, પરિપત્ર સામાવાળાઓ માટે

પરિસ્થિતિને બચાવશે નહીં. અમારો અભિપ્રાય છે કે સદર રૂલ્સ, ૨૦૧૭ નો નિયમ ૯૬ ખૂબ જ સ્પષ્ટ છે."

૪.૧ આને અનુસરીને સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલેશન નં. ૧૦૧૪/૨૦૨૦ માં યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય વિ. અવધકૃપા પ્લાસ્ટોમેક પ્રાઇવેટ લિમિટેડના ૧૫.૧૨.૨૦૨૦ ના રોજ આપવામાં આવેલા બીજા નિર્ણયમાં પણ અનુસરવામાં આવ્યું હતું. આપણે આ તબક્કે એ ઉલ્લેખ કરવાની જરૂર છે કે અમિત કોટન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ (ઉપર મુજબ) ના નિર્ણયને સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ એસએલપી દાખલ કરીને પડકારવામાં આવ્યો હતો અને એસએલપી દાખલ કરવામાં વિલંબના કારણસર એસએલપી ડાયરી નં. ૫૫૦૨/૨૦૨૧ ને સ્વીકારવામાં આવી ન હતી. જો કે, ત્યારબાદના નિર્ણયને ફરી એકવાર ગુણદોષ પર પડકારવામાં આવ્યો હતો અને સ્પેશિયલ લીવ ટુ અપીલ નં. ૭૦૯૫/૨૦૨૧ મારફતે સુપ્રીમ કોર્ટે ૩૦.૦૭.૨૦૨૧ ના રોજ નીચે મુજબનો હુકમ પસાર કરીને એસએલપી કાઢી નાખી હતી:

"૧. ગુજરાત હાઇકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા તેના તારીખ ૧૫ ડિસેમ્બર, ૨૦૨૦ ના હુકમમાં હકીકતનું સ્પષ્ટ તારણ નોંધવામાં આવ્યું છે કે સામાવાળાએ માત્ર કસ્ટમ્સ ઘટકની હદ સુધી આઇજીએસટી નિકાસ રિફંડનો દાવો કર્યો હતો. અમને હાઇકોર્ટના તારણમાં કોઈ ભૂલ દેખાતી નથી.

૨. તે મુજબ સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન કાઢી નાખવામાં આવે છે."

૪.૨ આ કોર્ટ સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવેલો મુદ્દો સમાન હોવાથી, આ કોર્ટ સમક્ષ કોઈ અલગ અથવા સ્વતંત્ર ચર્ચા કરવાની જરૂર રહેશે નહીં. તેથી, ત્રણ શિપિંગ બિલ્સ સંબંધિત રિફંડની વિનંતીને મંજૂરી આપવી પડશે. સામાવાળા સત્તાધિકારીએ અનુક્રમે તારીખ ૦૫.૦૯.૨૦૧૭, ૦૫.૦૯.૨૦૧૭ અને ૧૪.૦૯.૨૦૧૭ ના આ ત્રણ શિપિંગ બિલ્સ નં. ૮૪૬૫૦૫૧, ૮૪૫૯૬૧૭ અને ૮૪૫૫૦૬૯ મારફતે કરવામાં આવેલ ઝીરો રેટેડ સપ્લાય એટલે કે નિકાસ કરાયેલ માલ અંગે ચૂકવવામાં આવેલ આઈજીએસટી ના રિફંડને મંજૂર કરવાનું રહેશે.

૫. આ આપણને અરજદાર દ્વારા દાવા કરાયેલ ૯% વ્યાજના મુદ્દા પર લાવે છે. અમે નોંધીએ છીએ કે અમિત કોટન ઈન્ડસ્ટ્રીઝ (ઉપર મુજબ) અને અવધકૃપા પ્લાસ્ટોમેક પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) ના બંને નિર્ણયોમાં, કોર્ટે વ્યાજના મુદ્દા પર ચર્ચા કર્યા વિના નીચે મુજબનો હુકમ પસાર કર્યો છે.

"૧૧. પરિણામે, આ અરજી સફળ થાય છે અને આથી મંજૂર કરવામાં આવે છે. સામાવાળાઓને નિકાસ કરાયેલ માલ એટલે કે શિપિંગ બિલ્સ મારફતે કરવામાં આવેલ 'ઝીરો રેટેડ સપ્લાય' ના સંબંધમાં ચૂકવવામાં આવેલ આઈજીએસટી નું રિફંડ તાત્કાલિક

મંજૂર કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. એવું જણાય છે કે રિટ-અરજદારે શિપિંગ બિલની તારીખથી જે તારીખે રકમ વાસ્તવમાં ચૂકવવામાં આવે તે તારીખ સુધી રિફંડની રકમ પર ૯% ના દરે વ્યાજ ચૂકવવાની પણ અરજ કરી છે.

અમે માત્ર એટલું કહી શકીએ કે જો આ હુકમ મળ્યાની તારીખથી છ અઠવાડિયાના સમયગાળામાં રિટ-અરજદારને મુખ્ય રકમનું રિફંડ મંજૂર કરવામાં ન આવે અને વાસ્તવમાં ચૂકવવામાં ન આવે, તો ૯% ના દરે વ્યાજ જમા થવાનું શરૂ થશે અને તે મુજબ રકમ ચૂકવવામાં આવશે."

વિદ્વાન સીનિયર સ્ટેવિંગ કાઉન્સેલ, શ્રી પ્રિયંક લોઢા આ કોર્ટને આગ્રહ કરવા માટે આના પર આધાર રાખવા માંગે છે કે જો મુખ્ય રકમનું રિફંડ છ અઠવાડિયાના સમયગાળામાં મંજૂર કરવામાં ન આવે, તો જ વ્યાજ ઘટક ચાલુ થવો જોઈએ.

૬. અમે આ પ્રસ્તાવ સાથે સંમત નથી. સામાવાળાએ આ કોર્ટના નિર્ણયને અનુસરવાનું પસંદ કર્યું નથી. અમે નોંધીએ છીએ કે અમિત કોટન ઈન્ડસ્ટ્રીઝ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં નિર્ણય ૨૭.૦૬.૨૦૧૯ ના રોજ આપવામાં આવ્યો છે. અરજદાર દ્વારા મે, ૨૦૧૯ માં રજૂઆત કરવામાં આવી હતી અને આ અરજી દાખલ કરવામાં આવે તે પહેલાંની છેલ્લી રજૂઆત ૦૩.૦૨.૨૦૨૧ ના રોજ કરવામાં આવી હતી, જ્યારે આ નિર્ણય પહેલેથી જ અંતિમ બની ગયો હતો. એવું

માની લઈએ કે સદર શિપિંગ બિલ્સના આઈજીએસટી રિફંડના સંબંધમાં વ્યાજ અંગે કંઈ ન હતું, તે એ બાબત સારી રીતે જાણતા હોવા છતાં તેને મંજૂર કરી શક્યા હોત કે મુદ્દો આવરી લેવામાં આવ્યો છે, સામાવાળાઓએ નિર્ણયનું પાલન ન કરવાનું પસંદ કર્યું છે. વધુમાં એવું માની લઈએ કે સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન પડતર હતી, જ્યારે અવધકૃપા પ્લાસ્ટોમેક પ્રાઇવેટ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) ના નિર્ણયની વાત આવે છે જે ૧૫.૧૨.૨૦૨૦ ના રોજ નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો અને આગળ સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન નં. ૭૦૮૫/૨૦૨૧ મારફતે સદર નિર્ણય સામે પડકાર કરવામાં આવ્યો હતો જે સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા ૩૦.૦૭.૨૦૨૧ ના રોજ કાઢી નાખવામાં આવી હતી. આ અરજી આ કોર્ટ સમક્ષ પડતર હતી તેવા બહાના હેઠળ, તેણે હજુ પણ રિફંડ મુક્ત ન કરવાનું પસંદ કર્યું છે.

૬.૧ એ વિચારવું અશક્ય છે કે કેવી રીતે દરેક આકારણીકારને આઈજીએસટી માંગવા માટે આ કોર્ટનો આશરો લેવો પડે છે જ્યારે મુદ્દો સંપૂર્ણપણે આવરી લેવામાં આવ્યો હોય અને આગળ કોઈ નિર્ણય લેવાનું બાકી ન હોય. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ કમલાક્ષી ફાઇનાન્સ કોર્પોરેશન લિમિટેડ, એ.આઇ.આર. ૧૯૯૨ એસ.સી. ૭૧ માં નોંધાયેલ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના નિર્ણય અને ઇ.આઇ. ડ્યુપોન્ટ ઇન્ડિયા (પી.) લિમિટેડ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, ૨૦૧૪(૩૦૫) ઇએલટી ૮૨ (ગુજરાત) માં નોંધાયેલ ના કેસમાં આ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્ણયને અનુસરીને સામાવાળા સત્તાધિકારીઓ તરફના આ વલણને આ કોર્ટ દ્વારા વખોડવામાં આવ્યું છે.

૬.૨ ઈ.આઈ. ડ્યુપોન્ટ ઇન્ડિયા (પી.) લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં આ કોર્ટે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

"૫.૧ વર્તમાન હુકમ પૂર્ણ કરતા પહેલા, અમે ઉચ્ચ એપેલેટ સત્તાધિકારીઓ/કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા બંધનકર્તા નિર્ણયો/હુકમોની અવગણના કરવામાં નીચલા ન્યાયનિર્ણાયક સત્તાધિકારી અને/અથવા નીચલા સત્તાધિકારીઓ તરફના આવા મનસ્વી કૃત્યની સખત નાપસંદગી દર્શાવવા માટે મજબૂર છીએ. વારંવાર માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટ તેમજ વિવિધ હાઈકોર્ટ અને આ કોર્ટે ઉચ્ચ એપેલેટ સત્તાધિકારીઓ/કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા બંધનકર્તા નિર્ણયો/હુકમોની અવગણના કરવામાં નીચલા સત્તાધિકારીઓ તરફના આવા આચરણ/કૃત્યની નાપસંદગી દર્શાવી છે. છતાં એવું લાગે છે કે સંબંધિત સત્તાધિકારીઓ સુધી સંદેશ પહોંચ્યો નથી. ક્લેરિસ લાઈફસાયન્સિસ લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં તાજેતરના નિર્ણયમાં પેરા ૨૬ માં આ કોર્ટે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"૨૬. આવા સ્પષ્ટ અને ચોક્કસ નિર્દેશો અને અધિકૃત ઘોષણાઓ હોવા છતાં, ડેપ્યુટી કમિશનર દ્વારા કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવાનું કૃત્ય સંપૂર્ણપણે અસ્વીકાર્ય અને અણગમતું છે અને તેને સખત નાપસંદગીની ચોક્કસ નોંધ સાથે કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવા પાત્ર છે. સામાવાળાઓ કાયદા હેઠળ સમાવિષ્ટ

સત્તાઓનો આવા મનસ્વી ઉપયોગમાં અને આ કોર્ટની ઘોષણાની સંપૂર્ણ અવગણના કરીને, ખાસ કરીને મહેસૂલ સત્તાધિકારીઓને કાયદાના સમાન પ્રશ્ન પર ટ્રિબ્યુનલના નિર્ણયની બંધનકર્તા અસરની યાદ અપાવતા ઉપયોગ કરી શકે નહીં. આનાથી માત્ર કાર્યવાહીની બહુવિધતા જ ઉભી થઈ નથી પરંતુ આ જ અરજદારની અગાઉની અરજીમાં આપવામાં આવેલા આ કોર્ટના નિર્દેશની અવગણના પણ દર્શાવે છે. પરિણામે, અરજી મંજૂર કરવામાં આવે છે. તારીખ ૨૧.૦૮.૨૦૧૨ અને ૨૨.૦૧.૨૦૧૩ ની બંને કારણદર્શક નોટિસો કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે છે."

એવું લાગે છે કે હજુ પણ ઉચ્ચ એપેલેટ સત્તાધિકારીઓ અને/અથવા કોર્ટના બંધનકર્તા નિર્ણયોનું પાલન કરવામાં સંબંધિત સત્તાધિકારીઓ સુધી સંદેશ પહોંચ્યો નથી માત્ર એ કારણસર કે તે અન્ય આકારણીકારના કિસ્સામાં છે. આવા આચરણને અન્ય દ્રષ્ટિકોણથી પણ જોવાની જરૂર છે. આનાથી માત્ર અગાઉની અરજીઓમાં આપવામાં આવેલા કોર્ટના નિર્દેશની અવગણના જ નહીં થાય પરંતુ તે કાર્યવાહીની બહુવિધતા તરફ પણ દોરી જશે. જ્યારે કોર્ટ પર કામનું ભારણ વધુ હોય છે અને બેકલોગનો આરોપ મૂકવામાં આવે છે, ત્યારે કાર્યવાહીની બહુવિધતાને ટાળવી અને કોર્ટનો બોજ ઓછો કરવો એ સંબંધિત સત્તાધિકારીઓની ફરજ છે. ન્યાય વિતરણ

પ્રણાલીનો એક ભાગ હોવાથી. સત્તાધિકારીઓ/અર્ધ-ન્યાયિક સત્તાધિકારીઓ અને ન્યાયિક સત્તાધિકારીઓ દ્વારા એ જોવાનો પૂરો પ્રયાસ થવો જોઈએ કે કાર્યવાહીની કોઈ બહુવિધતા ન હોય અને બંધનકર્તા નિર્ણયોને ધ્યાનમાં રાખીને હુકમો પસાર કરવા. તે પક્ષકારોને બિનજરૂરી હેરાનગતિ તેમજ બિનજરૂરી ખર્ચથી પણ બચાવશે.

૫.૨ ઉપર જણાવ્યા મુજબ માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટ તેમજ આ કોર્ટ દ્વારા નિર્ણયોની ઘોષણા દ્વારા સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ સંદેશ હોવા છતાં, સંદેશ સંબંધિત સત્તાધિકારીઓ સુધી પહોંચ્યો નથી, અમે સામાવાળા નં. ૨ સેન્ટ્રલ બોર્ડ એક્સાઈઝ એન્ડ કસ્ટમ્સ, નવી દિલ્હીને વર્તમાન ચુકાદા અને હુકમમાં આ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનો તેમજ વર્તમાન ચુકાદા અને હુકમમાં સંદર્ભિત વિવિધ નિર્ણયોમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાને ધ્યાનમાં રાખીને તમામ ન્યાયનિર્ણાયક સત્તાધિકારીઓને વર્તમાન હુકમ મળ્યાની તારીખથી ૩૦ દિવસની અંદર વિગતવાર પરિપત્ર જારી કરવાનો નિર્દેશ આપીએ છીએ જેથી આવી ઘટના વારંવાર ન બને."

નિકાસ કરાયેલ માલ એટલે કે "ઝીરો રેટેડ સપ્લાય" ના સંબંધમાં ચૂકવવામાં આવેલ આઈજીએસટી ના રિફંડની મંજૂરી શિપિંગ બિલ્સ મારફતે પૂર્ણ થવી જોઈતી હતી તે હકીકતને ધ્યાનમાં લેતા કારણ કે સદર રૂલ્સ, ૨૦૧૭ ના નિયમ ૯૬ ની કલમ (જ) ના પેટા-ખંડો (એ) અને (બી) માં પૂરા પાડવામાં આવેલા

સંજોગો અસ્તિત્વમાં નથી. શિપિંગ બિલ્સ, નિયમ ૯૬ મુજબ, નિકાસકાર એકવાર દાખલ કરે તેને માલની નિકાસ પર ચૂકવવામાં આવેલ ઇન્ટીગ્રેટેડ ટેક્સના રિફંડ માટેની અરજી ગણવામાં આવે છે અને અમિત કોટન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ (ઉપર મુજબ) ના સદર નિર્ણયમાં સ્પષ્ટ કર્યા મુજબ કલમ ૫૪ સાથે વંચાણે લેતા નિયમ ૯૬ (૪) હેઠળ તેને રોકી રાખવાની પરવાનગી છે. સામાવાળાએ આ પરિપત્રનું પાલન કરવાનું પસંદ કર્યું છે જ્યારે કોર્ટે પહેલેથી જ તેનું અર્થઘટન કર્યું છે અને આખરે ૨૭.૦૬.૨૦૧૯ ના રોજ બાબતનો નિર્ણય કર્યો છે, તે સંદર્ભમાં અન્ય કોઈ નિષ્કર્ષ હોઈ શકતો નથી કે સામાવાળા સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ પણ અમિત કોટન ઇન્ડસ્ટ્રીઝ (ઉપર મુજબ) ના નિર્ણય સામે કરવામાં આવેલ પડકાર વિશે છેલ્લે વાકેફ હોવા છતાં હઠાગ્રહપૂર્વક આ જ વલણ અપનાવી શકે નહીં.

૭. પરિણામે, આ અરજી મંજૂર કરવામાં આવે છે. સામાવાળાઓને અનુક્રમે તારીખ ૦૫.૦૯.૨૦૧૭, ૦૫.૦૯.૨૦૧૭ અને ૧૪.૦૯.૨૦૧૭ ના શિપિંગ બિલ્સ નં. ૮૪૬૫૦૫૧, ૮૪૫૯૬૧૭ અને ૮૪૫૫૦૬૯ મારફતે કરવામાં આવેલ નિકાસ કરાયેલ માલ એટલે કે 'ઝીરો રેટેડ સપ્લાય' ના સંબંધમાં ચૂકવવામાં આવેલ આઈજીએસટી નું રિફંડ મંજૂર કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. સામાવાળા સત્તાધિકારીઓને આ હુકમની નકલ મળ્યાની તારીખથી છ અઠવાડિયાની અંદર ૦૧.૦૭.૨૦૧૯ થી રિફંડની રકમ પર અરજદારને કાયદા હેઠળ નિર્ધારિત દરે વ્યાજ ચૂકવવાનો પણ નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

૮. બજવણીની નિયમિત રીત ઉપરાંત, સ્પીડ પોસ્ટ તેમજ ઇ-મોડ મારફતે સીધી બજવણીની પરવાનગી આપવામાં આવે છે.

(ન્યાયમૂર્તી સુશ્રી સોનીયા ગોકાણી)

(ન્યાયમૂર્તી સુશ્રી નિશા એમ. ઠાકોર)

એમ. એમ. મિર્ઝા

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.